

Naši ljudi u pomorsko-konzularnoj službi Austro-Ugarske

Kao njeni podanici, mnogi su naši ljudi tijekom prošlog stoljeća bili u diplomatskoj odnosno pomorsko-konzularnoj službi Austro-Ugarske. Na žalost, mnoge zapreke sprečavaju, barem za sada, prikaz svih onih koji su obavljali takvu službu. Zato ćemo ovom prilikom evocirati samo neke od njih, one koji su se svojim radom, revnošću osobito istakli na korist Monarhije kojoj su služili, ali ujedno i svoje uže domovine. Zasada evo kraćih prikaza o takvoj djelatnosti nekolicine: Antuna Mihanovića, Nikole Mihanovića, Vjekoslava Viskovića, Nike Tripkovića, Pavla Relje Ohmčevića i Jurja Rodića.

1. Hrvatski preporoditelj i pjesnik, tvorac teksta hrvatske himne, Antun Mihanović (1796-1861) je javnosti gotovo nepoznat kao diplomatsko-konzularni službenik Austrije. Naime, on je u svojoj službeničkoj karijeri također obnašao funkciju austrijskog konzularnog predstavnika u inozemstvu. Za nas je značajna njegova služba kao konzula u martimnim državama. Poslije nekolikogodišnjeg konzulovanja u Beogradu 1838. god. je premješten u Solun, a zatim redom u Trapezunt, Smirnu i Carigrad (1849)¹, kada je postavljen na rang generalnog konzula Austrije. Istodobno je u prijestolnici Turske obnašao dužnost upravitelja Trgovačke kancelarije, koja je bila uskoro pripojena Internuncijaturi u istom gradu-luci; na taj način je stekao status ministarskog savjetnika², što je bio privilegij samo onih osoba koje su uvelike zadužili interese Monarhije. Tu je ostao tek nekoliko godina, jer je 1854. god. premješten na novu dužnost u Bukurešt.

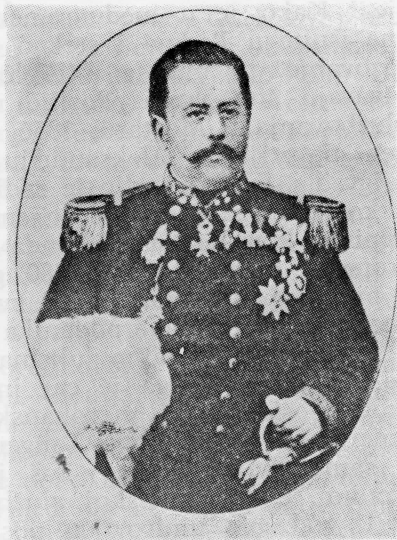
2. Poznati dobrotvor Nikola Mihanović (1846-1929) je prikazivan uvijek kao brodovlasnik u Južnoj Americi, ali je pri tome zaboravljena njegova funkcija konzula Austro-Ugarske, pa ćemo to spomenuti ovom prilikom. Rođen u Dolima kraj Stona uvijek je ostao vezan za svoj rodni kraj i radio, makar bio daleko, na njegovu prosperitetu u svakom pogledu; dapače je naselju čiji je vlasnik bio nadjenuo ime »Dalmacija«³, dakako u Argentini gdje je živio.

Znajući za njegov značaj i popularnost Austro-Ugarska ga je 1887. god. imenovala svojim privremenim upraviteljem konzulata u Buenos Ayresu;⁴ on je u odsutnosti zamjenjivao tamošnjeg konzula, a od 1891. je nosio titulu počasnog konzula Monarhije.⁵ Njegova je pažnja, među ostalim, bila upravljena posebno na promicanje trgovine i pomorstva između Argentine i luka Austro-Ugarske, budući da je

bio svjestan važnosti takvih komunikacija (sam je bio vlasnik velikog broja parobroda). Da bi oživotvorio vlastite zamisli u povezivanju daleke Argentine sa svojom rodnom grupom napravio je projekat za osnivanje redovne parobrodarske linije na ovoj relaciji.⁶

U vezi s tim dva puta je dolazio u svoj rodni kraj, 1889. i 1893. godine.⁷ Zbog njegovih zasluga u interesu Monarhije, car ga je 1894. god. odlikovao zlatnim križem za zasluge,⁸ a od 1900. do 1910. godine je obnašao dužnost počasnog generalnog konzula, doživotno, Austro-Ugarske u spomenutoj luci.⁹ Od 1900. god. je funkciju austro-ugarskog vice-konzula obnašao Pedro, jamačno njegov sin ili rođak.

3. Krajem 1891. god. umro je u rodnom Perastu Vjekoslav (Luigi) Visković, potomak stare pomorske obitelji.¹⁰ Kao dosljedan sin svojih predaka Vjekoslav se u mladosti zaputio na more. Poslije višegodišnje službe u austrijskoj trgovačkoj mornarici on se posvetio diplomatskoj službi Monarhije. Najprije je, 1857. god. bio imenovan počasnim vice-konzulom u Sulini na ušću delte Dunava,¹¹ budući da je imao iskustva s trgovinom žita. Tri godine kasnije je premješten u Tulču u svojstvu pravog vice-konzula, a 1868. god. je postao konzul u Brindisiju. Tamo je ostao samo tri godine, jer je u istom svojstvu premješten opet u Sulinu, gdje je službovao punih trinaest godina, sve do 1884. Konačno je poslan u Solun, gdje je promoviran u generalnog konzula Austro-Ugarske već slijedeće godine. Smrt ga je zatekla na toj dužnosti, kada je došao kući obići rodbinu.

Konzul Vjekoslav Visković

Svojom službom, samoprijegornim radom tijekom 34 godine uradio je mnogo za unapređenje trgovine Austro-Ugarske u inozemstvu, pa je zato pored ostalih, zaslužio odlikovanje reda Franje Josipa I¹² Njegov rad i djelovanje bili su na veliku korist Monarhije i pomoraca-trgovaca čitave naše obale.

4. Niko Tripković iz Dobrote (1854-1909) je još u ranoj mladosti otišao u svijet i bavio se raznim trgovačkim poslovima. Kao i mnogi drugi naši ljudi dospio je u crnomorske luke Rusije, gdje je trgovinom žita stekao ubrzo priličan imetak i glas dobrog, poštenog i snažljivog trgovca što mu je pribavilo paštovanje svih onih koji su ga poznavali.

Naravno, kao takav je itekako pogodan za položaj vice-konzula Austro-Ugarske u Marianopolu na Crnom moru, na koju dužnost je postavljen 1879. godine.¹³ Otada je revno, obavljao istodobno dvije uloge, jednu privatnu i jednu javnu, na zadovoljstvo svojih pretpostavljenih i austrijskih podanika u tom dijelu svijeta. Kako je njegovo djelovanje utjecalo uvelike na prosperitet podanika Austro-Ugarske u Rusiji, u prvom redu naših ljudi, bokeljskih Hrvata, to je odlikovan austrijskim i ruskim odličjima,¹⁴ a oplakan zbog prerane smrti od svih onih koji su ga poznavali.

5. Pavao Relja-Ohmučević (1829—1903), rodio se u Dubrovniku, a umro u Zadru. Bio je potomak stare bosanske plemićke obitelji iz Slanog kod Dubrovnika koja je stoljećima bila okrenuta prema moru, odnosno trgovini i pomorstvu.

Dakako, i njega je privlačio život pomorca, pa je već u ranoj mladosti počeo ploviti. Međutim, njegov slab organizam i slabo zdravlje nisu odgovarali tom teškom zanimanju. Slučajno se zaposlio kao pisar austrijskog konzulata u Mostaru 1851. god. i otada punih četrdeset godina provodi u diplomatsko-konzularnoj službi Monarhije.¹⁵ Kako je u međuvremenu položio pravne ispite u Padovi i stekao akademsko obrazovanje, to mu se u diplomatskoj službi otvaraju šira vrata. Poslije nekoliko godina službovanja u Mostaru, 1856. god., je premješten najprije u Aleksandriju, Trebizond, Carigrad i Jedrene, gdje je radio u pomorskim konzulatima. Neko je vrijeme radio u »kopnenim« konzulatima, a onda opet u Braili i konačno Port Saidu od 1880. godine.¹⁶ Tamo je proveo pet godina radeći svim silama na unapređenju trgovine podanika Austro-Ugarske s Egiptom i ostalim lukama sjeverne Afrike. Godine 1885. ga je car imenovao ctpravnikom poslova kod marokanskog sultana i generalnim konzulom u Tangeru, gdje je ostao samo dvije godine.¹⁷ Još je neko vrijeme radio u diplomatskoj službi A.-U., da bi 1891. god. bio umirovljen poslije dugogodišnje službe Monarhiji i svojoj užoj do-

movini. Poštivajući njegove zasluge car ga je odlikovao redom željezne krune III reda i podigao na stalež austrijskog nasljednog viteštva.

Posljednje godine života provodi u Zadru baveći se društvenim radom. Isto tako je slobodne trenutke posvećivao i književnom radu pišući kratku prozu i prijevode na talijanski jezik.

6. Sin nekadašnjeg dalmatinskog namjesnika Gabrijela Rodića, Juraj (1866—1910) se također posvetio konzularnoj službi. Naime, on je najprije službovao neko vrijeme u upravnim ustanovama Dalmacije i u međuvremenu položio potrebne ispite za konzularnog attachèa, što mu je omogućilo službu konzula Austro-Ugarske.

Najprije je 1893. god. kao konzul službovao u Carigradu,¹⁸ a zatim neko vrijeme u Varni i Filipolju, da bi potom prešao u diplomatsku službu svoje zemlje u Rio de Janeiro i Teheranu. Već 1901. god. se opet vratio u pomorsko-konzularnu službu, kada je neko vrijeme proveo u Pločštitju, Braili i Carigradu. Nešto prije smrti bio je imenovan generalnim konzulom A.-U. u Alžiru,¹⁹ ali je prerana smrt osujetila njegovo daljnje djelovanje. No svugdje je ostavljao dojam sposobnog diplomate, savjesnog i radinog službenika kada je trebalo raditi na prosperitetu podanika svoje zemlje.

* * *

Za sada toliko o nekoliko pomorsko-konzularnih poslanika Austro-Ugarske u osobama naših ljudi, koji su svojski radili na unapređenju trgovačkih odnosa svoje domovine s vanjskim svijetom tijekom prošlog stoljeća i svojim nas radom uvelike zadužili.

BILJEŠKE:

¹ Osservatore Dalmato, Zadar, br. 15 od 19. IV 1849; Historijski arhiv u Zadru, Spisi Registrature Namjesništva, 1849, II/8, br. 6081, 7699; Manuale provinciale della Dalmazia per l'anno 1848, str. 236

² Narodna enciklopedija, sv. II, Zagreb 1929, str. 891

³ Smotra Dalmatinska, Zadar, br. 88 od 4. I 1893.

⁴ Annuario marittimo za 1888, str. 24

⁵ Annuario marittimo za 1892, Trst, str. 22

⁶ Smotra Dalmatinska, br. 46 od 9. VI 1894.

⁷ Smotra Dalmatinska, br. 83 od 16. X 1889; br. 88 od 4. XI 1893.

⁸ Annuario marittimo za 1894, str. 3

⁹ Annuario marittimo za 1900, str. 24; za 1910,

¹⁰ Pomorska enciklopedija, sv. 8, Zagreb 1964, str. 115

¹¹ Annuario marittimo za 1858, str. 53

¹² Smotra Dalmatinska, br. 1 od 2. I 1892; F. Viscovich, Storia di Perasto, Trst 1898, str. 291—320

¹³ Annuario marittimo za 1891, str. 26

¹⁴ Annuario marittimo za 1879, str. 26; za 1907, str. 62

¹⁵ Narodni list, Zadar, br. 20 od 10. III 1909.

¹⁶ Smotra Dalmatinska, br. 10 od 4. II 1903.

¹⁷ Annuario marittimo za 1880, str. 36

¹⁸ Narodni list, br. 9 od 31. I 1903.

¹⁹ Annuario marittimo za 1894, str. 55

¹⁹ Smotra Dalmatinska, br. 41 i 42 od 21. i 25. V 1910.